

Voortgangsrapportage Provinciale Staten

Project: Programma Natuurpakket Westerschelde

Algemeen			
Periode	Augustus/september/oktober 2021	Datum	9-11-2021
Status	Definitief		

Korte omschrijving van het project	Het programma tot het realiseren van minimaal 600 ha estuariene natuur volgens het Convenant Rijk-Provincie (2005) over de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010. Het Programma Natuurpakket Westerschelde omvat de volgende projecten: a) Hertogin Hedwigepolder (350 ha) b) Uitbreiding Zwin (22 ha) c) Middengebied Waterdunen (121 ha) en Perkpolder (35 ha) d) Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha) e) Landbouw-flankerend beleid (subsidie € 8,4 miljoen en grondruilbank € 4,6 miljoen). f) Overige afspraken (Grenspark Groot Saeftinghe, impuls Hulst, samenwerkingsverband Zwinstreek, impuls Sluis, Sloe-/Tractaatweg, monitoring)		
Achtergrond			
Relevante besluiten	GS	7 oktober 2005 Voorstel GS invulling Schelde Estuarium. Ingekomen brieven van ministerie EZ/LNV van 26 januari 2013 en 14 november 2016 inzake wijziging convenant. Ingekomen brief van ministerie LNV van 11 januari 2018 inzake goedkeuring van het voorstel tot herijking.	
	PS	Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde	

Betrokkenen			
Bestuurlijk opdrachtgever	mevr. Drs. A. Pijpelink		
Ambtelijk opdrachtgever	dhr. Drs. L.M.L.M. Prevaes		
Programmamanager	dhr. Drs. J.P.P. Hinssen		
Voortgang algemeen	Zie bijlage: Voortgang per project		
Voortgang projectfase	Perc gereed	Begin	Eind
Initiatiefase	100	17-12-2004	30-01-2006
Definitiefase	100	31-01-2006	26-06-2013
Ontwerpfase	100	01-01-2008	31-10-2018
Vorbereidingsfase	97	01-01-2013	31-12-2022
Realisatiefase	26	01-01-2013	31-12-2024
Nazorgfase	5	14-10-2015	31-12-2025

Beheersaspecten	Status	Toelichting	
Geld		Vorige status:	
		Voor de uitvoering van NPW is door het Rijk in totaal 155,7 miljoen euro budget beschikbaar gesteld. Op 2 juli 2021 heeft de minister van LNV schriftelijk ingestemd met de Meerjarenkostenraming (MJKR) 2021 en het Jaarverslag 2020. Daarbij is tevens ingestemd met de afspraken over de nazorgfase. Per 31 december 2020 is op basis van de jaarcijfers 2020 van het budget 117,3 miljoen euro uitgegeven. Er resteert nog een werkbudget van 38,4 miljoen euro voor de resterende uitvoerings- en nazorgperiode 2021-2025. Hiervan is tot medio oktober 3,4 miljoen euro uitgegeven, zodat nog 34,7 miljoen euro resteert. De verwachting is dat dit voldoende is voor de realisatie van het programma, inclusief de projecten binnen het Grenspark Groot Saefthinghe, waarvoor bij de goedkeuring van de MJKR budgetten beschikbaar zijn gesteld door GS. Vlaanderen en Nederland hebben afspraken gemaakt over de betaling van de grondkosten voor werken aangaande het Hedwigeproject. Nu de gronden in 2018 in eigendom van de Provincie Zeeland zijn gekomen, heeft Vlaanderen eind december 2018 een eerste tranche betaald. Op 5 oktober 2020 is het, op het rechtbankvonnis van 15 april 2020 gebaseerde, resterende deel van de schadeloosstelling en bijkomende kosten uitbetaald aan de voormalige eigenaar van de Hedwigepolder. Naar aanleiding van dit vonnis is in overleg met het ministerie van LNV en Vlaanderen gesproken over het indienen van een volgende tranche welke mede gebaseerd is op de rechtbank uitspraak. Op 12 oktober is, in overleg met ministerie van LNV en Vlaanderen besloten dat dit jaar nog een tweede, zogenaamde tussentranche, zal worden ingediend. Er is principaal cassatieberoep ingesteld tegen het vonnis van de Rechtbank. Het is dus nog mogelijk dat het schadeloosstellingsbedrag wijzigt.	
Organisatie		vorige status:	
		Het NPW is een programma-aanpak die de Provincie uitvoert voor het Rijk op basis van een convenant met het Rijk. Binnen de Provincie Zeeland is een programmastructuur geformeerd die van voldoende omvang en kwaliteit is voor de uitvoering van de NPW-projecten. De feitelijke uitvoering van de NPW-projecten wordt in belangrijke mate met en door externe partners gedaan: het Hedwigeproject door de Vlaamse Waterweg NV. De projecten Bath, Ossenissee en de eerste fase van Zimmerman door Rijkswaterstaat (Projectorganisatie	

		Waterveiligheid). Fase 2 en 3 zullen door het team van NPW, dus zonder de Projectorganisatie Waterveiligheid, worden uitgevoerd. Het project Waterdunen voert de Provincie zelf uit. Het samenwerkingsverband Grenspark Groot Saeftinghe wordt grensoverschrijdend met de volgende partners uitgevoerd: Stichting Het Zeeuwse Landschap, gemeente Hulst, Port of Antwerp, Maatschappij Linkerschelde Oever, Vlaamse Waterweg NV, Agentschap Natuur en Bos, Natuurpunt, gemeente Beveren, EGTS en provincie Oost Vlaanderen.
Risico's		vorige status:
		Overeenkomstig de afspraken rond grote projecten worden ieder kwartaal de risicodossiers geactualiseerd op project- en programmaniveau. In het komend kwartaal zal ook voor het Grenspark een risicodossier worden aangelegd. Voor het Hedwigeproject zijn eind december 2020 de natuurontheffing en -vergunning verlengd tot eind 2024. In de natuurvergunning is tevens de wijziging van het grondverzet in de vorm van de panoramaheuvel meegenomen. Ook de ontgrondingenvergunning is verlengd. De omgevingsvergunning afwijking inpassingsplan ten behoeve van de panoramaheuvel is vastgesteld en is ter inzage gelegd op 8 juli jl. Er is geen beroep ingediend. De realisatiefase van de heuvel en uitkijktoren/radartoren kan worden gestart. Samen met de Vlaamse Waterweg is hiervoor een stappenplan uitgewerkt. Namens de heer De Cloedt is onlangs een verzoek tot herziening van het Rijksinpassingsplan ingediend, dit in verband met PFAS problematiek. Dit verzoek wordt thans bestudeerd in overleg met de ministeries van I&W en LNV. In het Zimmermanproject loopt er beroepsprocedure naar aanleiding van de mededeling omtrent de gedoogplicht. Parallel hieraan blijft het streven erop gericht om tot minnelijke overeenstemming te komen met de eigenaar van een deel van de gronden die benodigd zijn voor het Zimmermanproject. Tot op heden is dit helaas nog niet gelukt. Onderzoek heeft aangetoond dat de hoeveelheid PFAS in de Westerschelde tot zorgen leidt. Met PFAS verontreinigde grond is beperkt toepasbaar. Ook binnen het NPW-pakket krijgt de PFAS problematiek de volle aandacht. Nauwe afstemming over de ontwikkelingen vindt plaats met de provinciale organisatie en het Rijk (I&W en LNV). Voor het hergebruik van grond, voornamelijk realisatie Hedwigeproject, worden geen

		problemen voorzien. Voor hergebruik van grond uit de Hedwigepolder vindt namelijk plaats binnen de geldende normen. Het sterker verontreinigd materiaal uit de buitendijkse Scheldeschorren wordt afgevoerd naar het Rijksdepot gelegen in het Hollands Diep. Door de heer Stoffer (Lid Tweede Kamer voor de SGP) is, naar aanleiding van een rapport van het RIVM waarin wordt aangegeven dat de Scheldemonding behoorlijk vervuild is met PFAS, gevraagd wat dit betekent voor de ontpoldering nu dit naar zijn mening in strijd met de Wet bodembescherming zou komen. Deze vraag is begin oktober beantwoord door de Minister van I&W. De strekking is, dat de Minister van I&W aangeeft dat, kijkend naar de gehalten PFAS in zwevend stof, het Hedwigeproject binnen het Handelingskader PFAS uitgevoerd kan worden, waarbij de maandelijkse metingen van RWS naar PFAS de komende tijd goed in de gaten gehouden worden. Evident is wel dat we allemaal willen dat de bron(nen) zo snel mogelijk gestopt c.q. verminderd worden en de resultaten van onderzoeken door de waterkwaliteitsbeheerder nauwlettend moeten worden gevolgd. Om te zorgen voor een zorgvuldige communicatie met de streek over de PFAS problematiek wordt voor het NPW-pakket een plan van aanpak opgesteld, in afstemming met de provincie brede strategie. Op dit moment is binnen de MJKR voldoende financiële ruimte gereserveerd voor het opvangen van de in de risicodossiers genoemde risico's. De financiële consequenties van risico's omtrent PFAS zijn daarbij buiten beschouwing gelaten omdat GS van mening is dat deze gevolgen voor het rijk zijn. Wel blijven we waakzaam op de mogelijke gevolgen van PFAS op de voortgang van het project.
Kwaliteit		vorige status:
		Het beoogde effect van het programma NPW is het ontstaan van minimaal 600 hectare estuariene natuur. Na de inrichting van de geplande hectares in de NPW projecten zal de natuur zich gedurende meerdere jaren ontwikkelen tot de gewenste kwaliteit. De verschillende vormen van inrichting zoals nieuwe buitendijkse natuur, binnendijkse natuur en kwaliteitsverbetering van bestaande natuur leveren een andere natuurkwaliteit op. Zo levert één hectare nieuwe buitendijkse natuur een andere natuurwaarde op dan één hectare binnendijkse natuur. Daarom zijn alle hectares in het programma herijkt op basis van de verwachte natuurwaarde. Met de realisatie van het actuele programma NPW worden 658

		herijkte of gewogen hectares estuariene natuur ingericht. Hierdoor wordt een garantiebuffer gecreëerd om bij een tegenvallende natuurontwikkeling toch het beoogde effect van minimaal 600 hectare te realiseren. Op dit moment is 170 hectare estuariene natuur gerealiseerd en is 488 hectare in uitvoering. Een groot deel van de hectares is gekoppeld aan de uitvoering van de werkzaamheden in het Hedwigeproject. De werkzaamheden zijn in oktober 2019 gestart en zijn in volle gang. Het krekens- en geulenstelsel is gerealiseerd en de primaire kering is eind juni 2021 op hoogte gebracht. Alleen breuksteen dient nog te worden aangebracht en de onderhoudswegen (voorjaar 2022). De volgende stappen zijn de aanleg van de onderhoudsweg langs de leidingendam en het afgraven van het schor voor de Scheldedijk. Het verontreinigde slib dat vrijkomt bij het afgraven van het buitendijkse Scheldeschor wordt afgevoerd naar een slufte. De Vlaamse Waterweg en de aannemer zijn hiervoor een tijdelijke laadplaats aan het te aanleggen om het slib te kunnen afvoeren over water. De benodigde vergunningsprocedures zijn hiervoor afgerond. De volgende stap is om een inundatieplan op te stellen waarin staat beschreven hoe de aanpak wordt voor het verwijderen van de Scheldedijk en Sieperdadijk en het op termijn binnen laten van Scheldewater. De start ophoging van de Panoramaheuvel staat gepland voor begin 2022, daarin wordt alle vrijkomende grond verwerkt. De ophoging neemt circa 1 jaar in beslag. Sinds februari 2020 vinden de werkzaamheden bij Bath en Ossensisse plaats. Op 7 november 2019 is hiervoor het contract getekend tussen aannemer Van Oord en Rijkswaterstaat. Daarnaast is de aannemer begonnen met de aanleg van de eerste fase van de eerste strekdam in het Zimmermanproject (dit is de strekdam die <u>geen</u> onderdeel vormt van de nog lopende gedoogprocedure). Inmiddels heeft de aannemer de werkzaamheden voor Bath, Ossensisse en de eerste fase van de eerste strekdam bij Zimmerman afgerond. Voor de gerealiseerde projecten Perkpolder, Baalhoek en Knuitershoek geldt dat het sedimentatieproces conform verwachting goed op gang gekomen is. Het is nog te vroeg om te bepalen hoe het gebied rondom de gerealiseerde projecten Bath en Ossensisse zich ontwikkelt. Voor het Zwin geldt dat het gebied in februari 2019 in werking is getreden. De eerste rapportage wordt in december 2021 verwacht, waarna er jaarlijks gerapporteerd wordt.	
Informatie		vorige status:	
		Binnen het programma is de informatiestroom zowel ambtelijk als bestuurlijk geborgd door diverse	

		overlegstructuren, zowel intern bij de Provincie als extern met het Ministerie van LNV.	
Tijd		vorige status:	
		De Provincie Zeeland heeft in 2006 de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW) in opdracht van het ministerie van LNV op zich genomen. De looptijd van het programma is vastgesteld tot en met 2022 met een afspraak over de nazorgfase (2025). Binnen die periode zullen de projecten worden uitgevoerd. Op 22 juni 2021 heeft de Provincie Zeeland de MJKR 2021, het jaarverslag 2020 en de afspraken over de nazorgfase na afloop van het convenant naar het ministerie van LNV gestuurd. De afspraken over de nazorgfase gaan over de afronding van de buitendijkse projecten, het Hedwigeproject en het Grenspark, de financiële afrekening, de vervreemding van de grondportefeuille en de begeleiding van de monitoring maar ook de werkzaamheden en bestedingen in het kader van het Grenspark Groot Saeftinghe zullen langer doorlopen. Het Rijk heeft op 2 juli 2021 schriftelijk ingestemd met de MJKR 2021, het jaarverslag over 2020 en de nazorgafspraken.	

volgens planning

dreigt te overschrijden

planning overschreden

Bijlage: voortgang per project

In het afgelopen kwartaal zijn de werkzaamheden bij Bath en Ossenissee afgerond en is er 53 hectare nieuwe estuariene natuur opgeleverd. Het totaal aantal gerealiseerde hectares komt daarmee op 170. De overige 488 hectares zijn in uitvoering.

Hieronder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

1. Hedwigeproject

Het werk voor de inrichting van de Hedwigepolder is in juli 2019 gegund aan de Tijdelijke Handelsvereniging Baggerwerken Decloedt-Jan de Nul-Aertssen. Er is een contract tussen de aannemer en De Vlaamse Waterweg gesloten.

Vanaf november 2019 is de aannemer gestart met het klaarmaken van het gebied voor de graafwerkzaamheden en zijn de grondwerken in maart 2020 gestart. De werken lopen op schema en zoals het er nu uitziet, zijn de werkzaamheden in de loop van 2023 afgerond conform planning.

Voor het Hedwigeproject zijn eind december 2020 de natuurontheffing en -vergunning verlengd tot eind 2024. In de natuurvergunning is tevens de wijziging van het grondverzet in de vorm van de panoramaheuvel meegenomen. Ook de ontgrondingenvergunning is verlengd. De omgevingsvergunning afwijking inpassingsplan ten behoeve van de panoramaheuvel is vastgesteld en is ter inzage gelegd op 8 juli jl. Op het besluit is geen beroep ingediend. De voorbereidingen voor ophoging van de Panoramaheuvel kunnen nu dus verder met de Vlaamse Waterweg worden opgepakt. Er wordt een inundatieplan opgesteld waarin de ophoging wordt opgenomen. De planning is dat de ophoging begin volgend jaar start en een jaar later is afgerond. Daarna kan de bouw van de uitkijktoren/radartoren starten, nadat er een definitief en technisch ontwerp (bestek) verder is uitgewerkt.

Met de Schelderadarketen (SRK) hebben nadere gesprekken plaatsgevonden over de integratie van een nieuwe radarinstallatie in de uitkijktoren die gepland staat op de Panoramaheuvel. Gebleken is dat de integratie van de ontwerpen passend zijn te maken en voor efficiencywinst zorgen. Binnenkort wordt een samenwerkingsovereenkomst tussen PZ en SRK opgesteld. Hierin worden de afspraken en uitgangspunten vastgelegd alvorens er verder wordt gewerkt aan het definitief maken van het ontwerp.

Ten aanzien van het selectieproces van de toekomstig beheerder van de Hedwigepolder zijn de gesprekken gestart met Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL) die als enige kandidaat is overgebleven als beoogd beheerder. HZL en PZ verkennen gezamenlijk hoe de overdracht kan worden vormgegeven en hoe de afspraken kunnen worden vastgelegd. Onderwerpen die onder andere te spraken komen zijn: natuurdoeltypes en beheersvergoedingen, eigendom of erfpacht, recreatief medegebruik, samenwerking met de regio en de uitvoering van mitigerende maatregelen. In een overeenkomst krijgen de genoemde onderwerpen een plek en worden de gemaakte afspraken vastgelegd en kan het toekomstige beheer worden overgedragen aan HZL. Planning is om eind van het jaar (2021) een concept overeenkomst klaar te hebben om deze vervolgens in het voorjaar (2022) definitief te maken.

Voor de realisatie van het veldstation heeft het bouwteam (aannemer, architect en constructeur, HZL en PZ) een definitief ontwerp gemaakt waarvan de realisatie half november start. Voor het veldstation wordt met HZL een aparte overeenkomst opgesteld voor de overdracht. Ook worden de nog geldende mitigerende maatregelen die voort zijn gekomen uit de natuurvergunningen overgedragen aan HZL.

Schadeloosstelling

Het definitieve rapport van de deskundigencommissie van de rechtbank Zeeland-West-Brabant inzake de aan partijen toekomende schadeloosstelling voor de onteigening van de Hedwigepolder is op 15 januari 2019 door de deskundigencommissie aan de rechtbank opgeleverd. Op 2 maart 2020 heeft de rechtbankzitting plaatsgevonden en hebben partijen hun standpunten hieromtrent toegelicht. De rechtbank heeft op 15 april 2020 vonnis gewezen inzake de aan partijen toekomende schadeloosstelling. De hoogte van de schadeloosstelling is zo goed als gelijk aan het definitieve deskundigenrapport. Op 5 oktober 2020 is het resterende deel van de schadeloosstelling en bijkomende kosten betaald. De Cloedt heeft principaal cassatieberoep ingesteld. Op basis van een advies van de landsadvocaat heeft, in overleg met LNV, de Staat incidenteel cassatieberoep ingesteld. Het mondelinge pleidooi voor de Hoge Raad heeft plaatsgevonden op 6 november 2020.

Op 30 april 2021 is het schriftelijke verzoek van De Cloedt binnenkomen om nieuwe stukken in de cassatieprocedure te mogen inbrengen. Op 18 maart 2021 heeft namelijk de minister van LNV een nieuw Wob besluit genomen dat ook op de pleidooizitting te sprake kwam. Hierbij zijn voor De Cloedt nieuwe stukken (correspondentie en notities) naar voren gekomen die naar zijn mening een nieuw licht werpen op de verschillende door hem ingebrachte cassatieklachten. De Cloedt vindt het van belang dat de Advocaat-Generaal en de Hoge Raad kennis nemen van deze informatie. Het verzoek om een aanvullende toelichting van De Cloedt is met LNV besproken. Ondanks dat wij/De Staat van mening zijn dat uit de nieuwe beschikbaar gestelde documenten geen (nieuwe) informatie of omstandigheden naar voren zijn gekomen die een ander licht op de zaak werpen, hebben wij ingestemd met het verzoek van De Cloedt om zich tot de Hoge Raad te wenden. Hierbij zullen wij ons, onder de voorwaarde dat wij de mogelijkheid krijgen om op de schriftelijke toelichting te mogen reageren, refereren aan de beslissing van de Hoge Raad met betrekking tot het verzoek tot het indienen van een aanvullende schriftelijke toelichting. In mei van dit jaar is bekend geworden dat de Hoge Raad het verzoek van De Cloedt heeft toegewezen. De Cloedt heeft op 6 augustus een aanvullende de schriftelijke toelichting bij de Hoge Raad ingediend. Hierop heeft De Staat op 8 oktober haar schriftelijke reactie op de aanvullende schriftelijke toelichting bij de Hoge Raad ingediend. De Hoge Raad heeft de zaak aangehouden tot 5 november 2021. Dan zal bekend worden wanneer de Advocaat Generaal zijn conclusie zal nemen en de Hoge Raad arrest zal wijzen is nu nog onbekend. Naar verwachting zal dit in de 1^e helft van 2022 zijn.

2. Uitbreiding Zwin

Met de oplevering van de uitbreiding van het Zwin eind april 2019 is er 12 hectare estuariene natuur voor Nederland bijgekomen. Daarnaast is er 10 hectare kwaliteitsverbetering gerealiseerd bij het Zwin.

Met het Waterschap zijn afspraken ten aanzien van het beheer van de dijk vastgelegd en zal de monitoring worden opgevolgd.

Er is onderzoek gedaan naar de erosie van de dijk. Hieruit blijkt dat extra maatregelen nodig zijn zoals steenbestorting. Over de aanpak is overeenstemming met het Waterschap, over de kostenverdeling nog niet. Hiervoor zal een bestuurlijk overleg worden georganiseerd, waarbij de inzet is dat het Waterschap deze kosten voor haar rekening gaat nemen.

Bij de monitoring van de grondwaterpeilen en het zoutgehalte is gebleken dat er een opwaartse verschuiving van de overgang van zoet naar zout grondwater plaats vindt. Dit kan verzilting in de hand werken en daarom is een analyse gemaakt van de huidige situatie en wordt momenteel bekeken welke beheersmaatregelen aanvullend nodig zijn. Deze resultaten worden in het vierde kwartaal verwacht. Voor deze aanvullende maatregelen is budget

beschikbaar.

3. Middengebied.

Met de oplevering van het project Perkpolder in juni 2015 is 35 hectare estuariene natuur gereedgekomen. Begin juni 2017 zijn de werkzaamheden aan de strekdammen bij Knuitershoek en Baalhoek (respectievelijk 27 en 33 hectare) afgerond en augustus / september 2021 zijn de buitendijkse projecten bij Bath en Ossenis (respectievelijk 27 en 26 gewogen hectare) afgerond

Het project Waterdunen omvat de doelen “verbetering en verhoging van de kustveiligheid met innovatie van het toeristisch product” en “de versterking van natuur en landschap”. Binnen het project Waterdunen wordt 173 hectare nieuwe estuariene natuur gerealiseerd die voor 121 hectare meetelt in de opgave van het NPW. Sinds september 2019 stroomt er water in en uit Waterdunen. Het test- en monitoringsprogramma van de getijdenduiker is in werking. Op 7 oktober jl. is Waterdunen op feestelijke wijze geopend door de vijf partners. Twee dagen later is het gebied ook open gesteld voor het publiek..

Het beheer en onderhoud wordt gedurende ca. vijf jaar na de aanleg voor de projecten Baalhoek, Knuitershoek, Bath, Ossenis en Zimmerman door een aannemer gedaan. Daarna zal Rijkswaterstaat het beheer en onderhoud overnemen.

Het project Zimmerman (bestaande uit drie strekdammen) zit nog voor 2 strekdammen in de realisatiefase. Met de betreffende grondeigenaar is (nog) geen overeenstemming bereikt voor het realiseren van deze strekdammen op zijn buitendijks grondgebied. De zitting in de gedoogprocedure heeft plaatsgevonden. Parallel hieraan blijft het streven erop gericht om tot minnelijke overeenstemming te komen met de eigenaar van een deel van de gronden die benodigd zijn voor het Zimmermanproject.

De Projectorganisatie Waterveiligheid (POW) is, eind augustus 2021, gestart met de aanleg van de strekdam die op eigendom ligt van de Staat / Staatsbosbeheer. Inmiddels is de eerste fase van deze strekdam gereed. Voor de aanleg van de twee strekdammen op het particuliere eigendom wordt de uitkomst van de gedoogprocedure afgewacht, tenzij het lukt om alsnog tot overeenstemming te komen. Het contract tussen de POW en de aannemer liep tot 1 oktober jl. De opdrachtverlening voor de laatste twee strekdammen zal de provincie zelf doen.

Op de zeedijk ter hoogte van het buitendijks project Zimmerman is na de zomervakantie 2020 gestart met de aanleg van een informatiepunt. De benodigde vergunningen hiervoor zijn aangevraagd en verkregen. Eind oktober 2020 is het informatiepunt opgeleverd en vervolgens overgedragen aan de gemeente Reimerswaal.

Tot slot wordt op dit moment in overleg met Staatsbosbeheer gekeken naar de mogelijkheid van een pilot schorverjonging bij het Schor van Waarde.

4. Nevenopgaven

Het NPW heeft enkele belangrijke maatschappelijke effecten in de vorm van regionale impuls voor de gemeenten Hulst en Sluis, de ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, het grensoverschrijdende samenwerkingsverband Zwinstreek en de inzet van Landbouw Flankerend Beleid waarbij de inzet gericht is op volhoudbare landbouw.

4.1. Grenspark Groot Saeftinghe

Er is een Gebiedsagenda opgeleverd voor het Grenspark. Besluitvorming over deze gebiedsagenda en een bijdrage van de provincie in de uitvoeringsagenda is door GS op 26 maart 2019 besloten.

Met 11 partners is op 17 juni jl. een samenwerkingsverbandovereenkomst ondertekend om de horizontale beweging in de grensregio en het toekomstperspectief die in het grenspark met de streekholders is opgebouwd voort te zetten. De provinciale natuur-, landbouw- en toeristische opgave worden actief verbonden met de gebiedsagenda en het bijbehorende ontwikkelingsprogramma. Aan de zogenaamde ronde tafel van het grenspark worden de projecten van de partners met elkaar verbonden op zoek naar meerwaardecreatie voor de regio. Het grensparkteam fungeert als aanjager en een stuurgroep ziet toe op de voortgang en zijn gelijk de ambassadeurs voor de grensoverschrijdende samenwerking. Met de twee projecten uit de Regiodeal “Zeeuwen zelf aan Zet”, is al een start gemaakt. Aan de Scheldekust zijn de Schetsontwerpen met de bewoners en ondernemers omgezet naar definitieve schetsontwerpen die nu kunnen worden omgezet naar definitieve en technische ontwerpen. Gelijktijdig kunnen de planologische procedures worden gestart en de benodigde vergunningen worden aangevraagd. Begin 2022 kunnen dan de uitvoeringen starten. Met Vernieuwing Landbouw wordt samen met de partners van het grenspark en de boeren uit de regio gewerkt aan de invulling van volhoudbare en natuurinclusieve landbouw in het grenspark. Hier zijn Poldernatuur en ANV Groene Oogst nauw betrokken. Daarnaast wordt gewerkt aan een grensoverschrijdende innovatiefonds, het verkorten van de keten en het uitwerken van een dijken en krekplan

Voor de branding- en marketingstrategie wordt nu gewerkt aan een bezoekerswebsite en een toolbox met daarin verwerkt de positionering van het grenspark en als inspiratie de huisstijl met voorbeelden hoe dat kan worden ingezet. Opgenomen worden voorbeelden als kleuren, teksten, banken, informatieborden, bestrating en ander objecten. De marketingstrategie is inmiddels uitgewerkt met daarin de doelgroepen en verhaallijnen, de samenwerking met andere merken, de activiteiten voor placemaking en het inzetten van sociale media. Dit wordt nu verder in de praktijk gebracht door het grensparkteam.

Op het digitale platform van het Grenspark staat steeds de actuele stand van zaken. Zie voor info: www.grenspark-groot-saeftinghe.eu.

De projecten die momenteel worden uitgevoerd zijn:

Regiodeal Vernieuwing Landbouw

Met Vernieuwing Landbouw wordt binnen de grenzen van het grenspark en het bestaande netwerk van streekholders gewerkt aan volhoudbare landbouw met de volgende deelprojecten: Natuurinclusief Zeeuws Bouwplan, Dijken en Krekplan, Grensoverschrijdend Landbouw Innovatiefonds. Het project kijkt integraal naar het landelijkgebied en de daarbij betrokken stakeholders en streekholders en streeft naar meer biodiversiteit in de landbouw en de daarom heen gelegen dijken en krekken. Daarnaast stimuleert het landbouwers om aan te sluiten en het versterken van de producten in de lokale ketens.

Het project stimuleert de Zeeuwse Boeren en streekholders zelf actief te worden; “Zeeuwen Zelf aanzet”.

Met de PoA (Port of Antwerp) zijn de eerste stappen gezet om gezamenlijk een grensoverschrijdend landbouw innovatiefonds op te zetten. PoA heeft hier al ervaring mee, zij hebben namelijk net een call achter de rug. De bedoeling is om hier bij aan te sluiten, als de provinciale regelgeving dat toelaat. Een eerste verkenning vindt plaats naar de mogelijkheden binnen de kaders van provinciale subsidieverordeningen. Deze verkenning wordt nu gebracht naar bestuurlijke goedkeuring.

Nu het samenwerkingsverband voor Grenspark Groot Saeftinghe is gestart en de eerste ronde tafel gesprekken worden gestart om het gesprek met de partners te kunnen voeren over waardecreatie tussen partners en streekholders. Dit is het moment om ook de regiodeal “Vernieuwing Landbouw” en de communicatiestrategie op de agenda te zetten.

Gestart wordt met het opstellen van een communicatiestrategie die het klimaat voor een coöperatieve grensoverschrijdende samenwerking en innovatie in de grensregio gaat versterken. Met de landbouwers wordt grensoverschrijdend overleg gevoerd om dit onderwerp uit te wisselen en te organiseren. Met de landbouwers wordt grensoverschrijdend overleg gevoerd om dit onderwerp uit te wisselen en te organiseren

Voor het Natuurinclusief Zeeuws Bouwplan (NIZB) is geregeld dat er circa 70 hectare ruilgrond kan worden ingezet als pasmunt. Dit werkt zeer stimulerend op de deelname van de boeren in de deelgebieden. De meeste beschikbare hectares liggen in gebied 1 (Emmadorp). Daar is de animo voor deelname dan ook groot. Teeltplan met maatregelen worden uitgewerkt. De grond, afkomstig uit de grondbank, zal voor de duur van één jaar in pacht worden uitgegeven. Gemaakte kosten zullen vergoed worden vanuit de Regiodeal en de boeren betalen een pachtvergoeding.

Voor het versterken van de korte keten is een plan van aanpak gemaakt. Een expert gaat aan de slag voor 10 innovatieve boeren, op zoek naar de verbindingen in de keten. Een groep vertegenwoordigers hebben een bezoek gebracht aan een lokale mouterij om te verkennen of er meer lokaal graan kan worden ingezet. Van de mogelijkheden en kansen is door de groep een visualisatie gemaakt. Binnenkort wordt deze gedeeld met de mouterij en de vervolgstappen besproken.

Regiodeal Versterk de Scheldekust

Het project Versterk de Scheldekust betekent de realisatie van verschillende wensen vanuit de ankerplaatsen aan de Westerscheldedijk in de gemeente Hulst, waarbij de verbinding wordt gelegd tussen de zoete & zoute kant van de dijk. Het project draagt niet alleen bij aan de leefbaarheid maar geeft ook een economische en toeristische impuls aan de regio. Versterk de Scheldekust is een project waarbij de samenwerking tussen de gemeente Hulst, Grenspark Groot Saeftinghe én de bewoners van de dorpen en de streek centraal staat. In maart en april 2021 zijn we gestart met het participatieproces als vervolg op de gebiedsconsultatie van de jaren daarvoor. Dit moest (in verband met corona) online. Op deze manier hebben inwoners en andere betrokkenen toch actief mee kunnen denken. De feedback (in de vorm van opmerkingen, reacties, mentimeterresultaten etc) is door het projectteam uitgebreid geëvalueerd en door de architect verwerkt in de definitieve schetsontwerpen die hiermee verder zijn verfijnd en teruggekoppeld aan de werkgroepen en gedeeld via het platform. Deze slag moet in Paal en Kreverhille nog worden gemaakt. Dit gebeurt de komende maanden. Samen met de werkgroepen die bestaan uit betrokken inwoners uit de dorpen gaan we de projectplannen per dorp verder vorm geven. Naast de dijkovergangen gaan we tijdens te organiseren bijeenkomsten de projectplannen aanvullen met de wensen zoals die uit de gebiedsconsultatie naar voren zijn gekomen. hoe we hun wensen zoals dorpsentrees, ommetjes, bankjes etc. vorm kunnen geven. Hierbij hanteren we de Grenspark huisstijl. Met die ontwerpen in de hand kan de volgende stap worden gezet: het realiseren van een aantal onderdelen van het project. De uitvoering gaat in stappen en samen met werkgroepen uit de Schelgedorpen, alle streekholders blijven betrokken via het grensparkplatform. Stap voor Stap rollen we de rode loper langs de kust op deze manier uit. De samenwerking tussen Grenspark Groot Saeftinghe en gemeente Hulst heeft geresulteerd in een sterk projectteam waar we de eerste bijeenkomsten mee hebben georganiseerd. Dit was door de COVID-19 maatregelen een uitdaging. Want hoe ga je participeren als je niet bij elkaar kunt komen. Met behulp van een volledig uitgeruste studio zijn we als team zo optimaal mogelijk online in gesprek gegaan om samen de ontwerpen die er al lagen te verfijnen. Samen werken we toe naar de route/rode loper die de dorpen verbindt. Met de input uit de digitale bijeenkomsten heeft de architect de ontwerpen verfijnd en waar nodig extra toelichting gegeven en de ontwerpen verder gevisualiseerd tijdens fysieke bijeenkomsten in Walsoorden, Emmadorp en Zeedorp. In Kreverhille zijn we omdat er veel

weerstand was tegen de eerste plannen opnieuw begonnen met schetsen en we lopen hier dus achter op de overige dorpen. Voor Paal hebben we ook wegens de verkeersproblematiek die daar speelt ook een extra tussenstap (schetssessie) georganiseerd.

Nu we de eerste bijeenkomsten hebben gehad gaan we de komende tijd per dorp met werkgroepjes aan de slag te gaan richting uitvoering. De bebording (die ook onderdeel uitmaakt van de rode loper) maakt onderdeel uit van de Grenspark huisstijl en die willen we nu gaan oppakken met de werkgroepen (de overleggen worden hier de komende maanden voor ingepland) en uitrollen in de dorpen.

Zoals hierboven ook aangegeven liggen we op schema wat betreft het ontwikkelen van de projectplannen met inwoners. Afhankelijk van de tijd die de architect nog nodig heeft voor het verwerken van de input uit de bijeenkomsten kunnen we het komende half jaar aan de slag met werkgroepen en op deze manier de projectplannen per dorp opstellen.

4.2. Regionale Impuls gemeente Hulst en gemeente Sluis

Gerealiseerde projecten van de gemeente Hulst zijn onder andere:

- herinrichting Frans van Waesberghestraat in Hulst
- herinrichting Hof te Zandeplein in Kloosterzande
- versterk de Vesting
- aanleg recreatief fietspad historische spoorbaan
- promotie en branding Hulst

Nog in uitvoering zijn de projecten in de gemeente Hulst:

- een uitkijktoren op de grens (Bos van Clinge)
- Versterk de Scheldkust. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het grenspark. Met de bewoners van de nabijgelegen gehuchten/dorpen is een attractieve route uitgewerkt, wat ook een ontwikkelingsroute vormt binnen het ruimtelijk concept van het Grenspark. Het (concept) plan is 18 september 2020 bestuurlijk gepresenteerd aan de gemeente Hulst, Waterschap, Provincie Zeeland en de Haven van Antwerpen.

Voor de gemeente Sluis waren de projecten gericht op de kern Retranchement. Het betrof drie projecten waarbij het ging om de volgende onderdelen:

- verplaatsing van het dorps huis naar de kerk en een aanbouw
- aankleding openbaar gebied (meer zichtbaar maken van de historie van Retranchement)
- parkeerruimte aan de rand van de kern

De officiële opening en oplevering van de projecten in Retranchement was op 21 augustus jl.

4.3. Samenwerking in de Zwinstreek

Net als bij Grenspark Groot Saeftinghe heeft de grensoverschrijdende Zwinstreek ook behoefte aan een identiteitsgerichte gebiedsaanpak. De eerste stappen voor de samenwerking zijn inmiddels gezet op het vlak van gebiedspromotie en gebiedsinrichting. Tegelijkertijd wordt het proces van samenwerking gestructureerd. De verwachting is dat na de zomer een concreet plan op tafel ligt.

Op 14 september 2021 heeft ons college ingestemd met een intentieverklaring aan de Provincie West-Vlaanderen om te komen tot een Landschapspark Zwinstreek.

Eind 2021 wordt bekend of dit wordt toegekend. Daarna start de opzet van een Masterplan voor het Landschapspark waarin opgaves in Zeeuws-Vlaanderen bij betrokken worden.

4.4. Landbouw flankerend beleid

Een van de nevenopgaven binnen NPW is het Landbouwflankerend Beleid. Hiervoor is een bedrag geraamd van 13 miljoen euro. Hiervan is 8,4 miljoen euro gereserveerd voor subsidiebijdragen en 4,6 miljoen euro voor de Grondbank Zeeland in combinatie met kavelruil.

Via de Grondbank Zeeland wordt ruilgrond ingezet in combinatie met het instrument kavelruil om een bijdrage te leveren in het verbeteren van de agrarische structuur. Dit vindt plaats in heel Zeeland, maar de focus ligt vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen. De beschikbare voorraad ruilgrond (320 hectare per 1 oktober 2021) ligt ook grotendeels in Oost Zeeuws-Vlaanderen. In 2021 is er tot 1 oktober 14 hectare gekocht en 25 hectare verkocht via kavelruil. Uiterlijk 2025 dient de grondvoorraad te zijn vervreemd.

5. Monitoring

Nu een aantal projecten is afgerond en een aantal projecten in 2021 zal worden uitgevoerd zal de monitoring een belangrijke plaats gaan innemen. Immers, het is van belang om op te volgen, hoe de natuur zich binnen de projecten gaat ontwikkelen. De projecten Perkpolder, Baalhoek en Knuitershoek worden allen opgevolgd door het Centre of Expertise Delta Technology. De voorlopige resultaten wijzen uit dat de verwachte sedimentatie plaatsvindt. Op dit moment is het projectteam bezig met een uitvraag voor de monitoring van de projecten van Bath, Ossensisse en Zimmerman.

Nederland heeft op 8 april 2014 aan de Europese Commissie toegezegd een onafhankelijke commissie voor de monitoring op het gebied van ecologie, morfologie en waterbeheer van de 600 ha natuurherstel Westerschelde in te stellen. Begin 2018 heeft LNV besloten dat de commissie de minister van LNV van advies zal voorzien.

Uitgangspunt was dat de monitoringscommissie haar activiteiten in 2021 zou starten tenzij op dat moment nog onvoldoende monitoringsgegevens beschikbaar zijn. Dit is het geval, nu een gedeelte van de projecten nog in uitvoering is. Met LNV is daarom besproken dat de commissie in 2023 van start zal gaan. De commissie zal bestaan uit drie onafhankelijke (Nederlandse) deskundigen op het gebied van ecologie, morfologie en waterbeheer.

Voor het Hedwigeproject is een monitoringsplan opgesteld in het kader van de vergunning Natuurbeschermingswet 1998. Dit is inmiddels goedgekeurd door het Ministerie van LNV. Er wordt op dit moment gemonitord op zoet-zout (T-0). Voor overige aspecten geldt dat monitoring pas mogelijk is na inrichting van de Hedwigepolder. Er is door NIOZ en de Universiteit van Antwerpen december 2018 een vegetatiemodel opgeleverd dat de komende jaren zal worden opgevolgd en gevuld zal worden met monitoringsgegevens.

Door Arcadis wordt jaarlijks een rapportage opgesteld waarin een evaluatie van de NPW projecten is opgenomen op basis van de monitoringsrapportages per project. Nu de projecten deels nog in voorbereiding en uitvoering zijn, kan er nog geen totaalbeeld gegeven worden. Voor zover er al wel iets gezegd kan worden over de bijdrage van de projecten aan de staat van instandhouding van de Westerschelde, worden de effecten in de rapportage over het jaar 2020, positief gewaardeerd.